

DE LEGE BROODDOOS

De laatste grote hongersnood in onze streken voltrok zich rond 1850. De voorbode van deze ramp was de crisis in de vlasindustrie die eeuwenlang de motor van welvaart in onze contreien was. Maar die bedrijvigheid gebeurde op kleinschalige basis, in die zin dat alle stadia van het productieproces waren gestoeld op huisarbeid. De boer zaaide en verwerkte het vlas met zijn kinderen, zijn knechten en meiden. Op de hoeve werd 's winters gesponnen en geweven. Daarnaast had je ook nog de thuiswevers; kortwoonders die 's zomers als dagloner bij de boeren werkten en 's winters een hoeveelheid gezwingeld vlas kochten. De vrouwen sponnen het tot garen op hun spinnewiel en de mannen weefden op hun primitief handgetouw, niet eens voorzien van een schietspoel. De teloorgang van de Vlaamse linnenindustrie kwam vanuit Engeland, de bakermat van de industrialisatie. Het Vlaamse vlas werd opgekocht door de Engelsen en daar mechanisch gesponnen en geweven en op die manier werd de Vlaamse linnennijverheid weggeconcurrerd. En zo kwam er werkloosheid en grote armoede. In Izegem slaakte het armenbestuur: *“De aangroei van de behoeftigen stijgt op eene verbazende wijze en is grootendeels toe te schrijven aan eene industrie die sedert eeuwen eene goudmijn is geweest voor onze gewesten”*.

De slechte jaren

De winter van 1844-45 was een van de koudste winters van de 19de eeuw. Het vror onafgebroken van december tot in maart. Bijna de volledige koolzaadoogst en een groot deel van de tarweoogst gingen verloren. Om dit verlies goed te maken werden er in 1845 des te meer aardappelen geplant. Het zag er naar uit dat het een goede oogst zou worden, maar die hoop werd in enkele dagen de kop ingedrukt. Het loof werd bruin en in geen tijd werd ook de knol aangetast en rotte volledig weg. Daardoor ging meer dan 80 procent van de aardappel-oogst verloren.

Het jaar erna, in 1846, na een zachte en natte winter, was het de beurt aan de rogge die door korenbrand werd aangetast. De jaaropbrengst werd herleid tot 30%.

Route 66: de Droogenbroodroute

In 1845 werd aan een Engelse firma een concessie verleend om de spoorlijn tussen Brugge en Kortrijk, lijn 66, aan te leggen. In 1847 was men begonnen met de aanleg van het traject Izegem-Lendeledede. In Lendeledede moest een heuvel doorsneden worden. Zo'n 150 werklieden waren er, ondanks de gure winter, aan het werk voor een dagloon dat schommelde tussen de 0,60 tot 1,15 Frank. Door de hoge broodprijzen konden ze hiervoor niet eens een roggebrood kopen.

De Vlaamse ziekte

Het overgrote deel van de bevolking raakte ondervoed en verzwakt en werd zo ontzettend vatbaar voor de tyfus die zich verspreidde over heel Europa en die hier in Vlaanderen in januari 1846 opdoemde en er bleef woeden tot 1848. De geboorteregisters liegen er niet om. In Hulste registreerde de gemeentesecretaris in het jaar 1846: 54 geboorten en 146 sterfgevallen. In 1847: 51 geboorten en 151 overlijdens. In 1848: 42 geboorten en 108 overlijdens. In 1849: 64 geboorten en 87 overlijdens.

Fundraising

Om de nood te lenigen werden allerhande liefdadigheidsacties op poten gezet. Op 24 februari 1847 publiceerde de franstalige Ieperse gazet 'Le Propagateur' een smeekbede voor 'openbare liefdadigheid' van de pastoor van Hulste, Petrus Remaut, *curé à Hulste-lez-Courtrai*. Drie dagen later verscheen het resultaat van deze crowdfunding avant la lettre.

Groepjes jongeren

Het Sint-Pietersveld te Ruiselede was het eerste heropvoedingsgesticht dat in België werd opgericht. Dit was in 1848 en bedoeld om de uitgehongerde en rondtrekkende jeugdbendes in de hand te houden. In een verslag over het Sint-Pietersveld lezen we: "Vlaanderen levert aan deze instelling het grootste contingent [...]. Vlaanderen armoede zal er het best door gebaat worden [...]. Het aantal kinderen dat in Vlaanderen nu nog (1854) als enige bron van inkomsten de bedelarij heeft, mag men gerust op 10.000 schatten".

Op 15 oktober 1849 waren er in de inrichting 133 'kolonisten'. Aan het begin van het jaar waren de eerste kinderen er aangekomen, te voet, twee aan twee met blauwe linnen kiel, vanuit het bedelaarswerkhuis van Brugge. Dit bedelaarswerkhuis werd opgericht in 1833 maar was door de crisis van 1846 overbevolkt geraakt. Begrijpelijk, want voor velen was dit de laatste overlevingskans. Men kreeg er gratis kost en inwoning, weliswaar op kosten van de gemeente waar men vandaan kwam. Een gebruikelijke manier om erin te geraken was ergens een ruit inslaan. Dan werd men opgepakt en naar Brugge gestuurd.

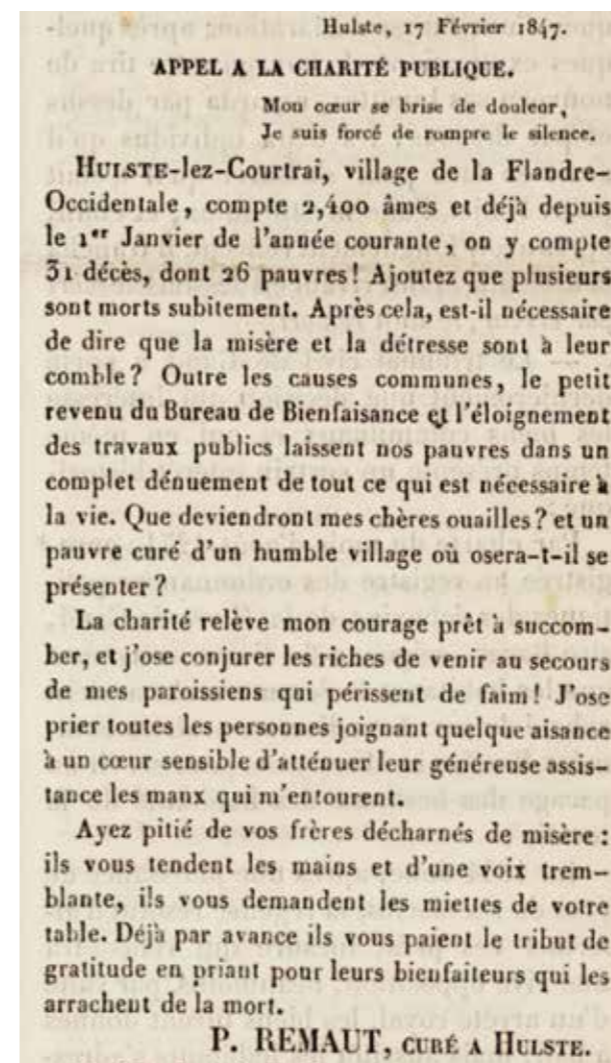
De uittocht

Na de hongerjaren kwam de linnennijverheid er niet meer bovenop. Integendeel, een nieuwe landbouwcri-

sis vanaf 1875 zorgde voor een nieuwe klap. Steeds meer Vlamingen waren genoodzaakt hun dorp te verlaten en elders werk te gaan zoeken. Sommigen trokken naar de stad of naar de Waalse industriebeekens, anderen emigreerden naar Noord-Frankrijk om er in de textiel-fabrieken van Rijsel en omstreken te gaan werken. Naast migranten waren er ook heel wat seizoenarbeiders zoals de 'Fransmans': Vlamingen die meerdere maanden per jaar naar Frankrijk trokken om er te gaan werken op de suikerbietvelden of in andere sectoren van de landbouw.

Ook de emigratie naar verdere oorden nam toe. Vanaf de jaren 1870 gaf de Red Star Line, de bootverbinding tussen Antwerpen en New York aan velen de mogelijkheid om in Amerika een nieuw leven te beginnen.

Stef Huysentruyt

Smeekbede van de pastoor van Hulste in 'Le Propagateur' van 24 februari 1847.

Souscription au Bureau du PROPAGATEUR.	
Pour les pauvres de THIELT (voir notre n° du 15 Février 1847) :	
Un membre du barreau	fr. 10-00
Pour les pauvres de HULSTE lez Courtrai (voir notre n° du 24 Février dernier) :	
Un Curé	fr. 10-00
Un Prêtre	» 5-00
Un Vicaire	» 5-00
Un Prêtre	» 5-00
Une Dame	» 50-00
Un Monsieur	» 5-00
Un Vicaire	» 10-00
Une Demoiselle	» 15-00
Deux Demoiselles	» 10-00
Un Enfant	» 1-00
Une Servante	» 0-50
Nous continuerons à recevoir les dons.	
Pour Hulste, on peut aussi les déposer chez M. l'abbé MAERTEN, Cloître St Martin.	

Het resultaat van de geldinzameling in 'Le Propagateur' van 27 februari 1847.